

Omaishoidon tuen soveltamisohje

3498/00.01.01.01/2026

Aluehallitus 12.05.2026 § 109

Lisätiedot

Toimialuejohtaja Hannele Komu
hannele.komu@siunsote.fi
Puh. 013 330 6692

Päätösehdotus

Hyvinvointialuejohtaja Leivonen Kirsi:

Aluehallitus päättää

1. hyväksyä omaishoidon tuen soveltamisohjeen liitteen mukaisesti 1.6.2026 alkaen
2. valtuuttaa sosiaalipalvelujen toimialuejohtajan tekemään perusteisiin teknisiä muutoksia sekä lakeihin ja asetuksiin perustuvia päivityksiä.

Päätös

Esittelijä täydensi päätösehdotustaan seuraavasti:

Luku 2.4, 5. kappale, lisäys loppuun:

"Vaikka lakisääteisen vapaan tapoja on vain yksi kerrallaan käytössä, voi omaishoitoperheellä tarvittaessa olla muita sosiaalipalveluja yhtä aikaa tukemassa hoitajan jaksamista, kuten esimerkiksi kiertävää perhehoitoa tai muita sosiaalipalveluja. Lakisääteinen vapaa ja muiden sosiaalipalvelujen käyttö eivät ole toisiaan poissulkevia. Lakisääteisen vapaan muotoa voi vaihtaa, jos voimassa oleva vapaa ei tue perhettä."

Luku 2.4.1, 3. kappale, 2. virke korvataan: "Perhehoito hoidettavan kotona mahdollistaa omaishoitajan vapaan (24h) jakamisen esimerkiksi 4, 6 tai 8 tunnin jaksoihin."

Aluehallitus hyväksyi esittelijän täydennetyn päätösehdotuksen.

Selostus

Omaishoidon tuki perustuu omaishoidon tuesta annettuun lakiin (937/2005). Omaishoidon tuki on harkinnanvarainen ja määrärahasidonnainen sosiaalipalvelu, johon asiakkaalla ei ole subjektiivista oikeutta. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella kaiken ikäisten omaishoidon tuki on keskitetty Kotona asumista tukevien palvelujen

palvelualueelle. Palvelukokonaisuutta koordinoidaan omais- ja perhehoitokeskus Onnelissa.

Vuonna 2025 omaishoidon tuen saajia oli yhteensä 1952, yli 75-vuotiaiden omaishoidon kumulatiivinen peittävyys vuoden alusta oli 4,5 %. Asiakasmäärä kasvaa vuosittain.

Omaishoidon tukea myönnettäessä on sovellettu aluehallituksen vahvistamia myöntämisen perusteita. Viimeisimmät aluehallituksen vahvistamat perusteet on hyväksytty § 259/27.11.2024.

Omaishoidon tuen myöntämisen perusteiden asiakirja on tarkoitus muuttaa 1.6.2026 alkaen soveltamisohjeeksi (liitteenä). Viranomaisen on tehtävissään toteutettava kulloinkin voimassa olevaa lainsäädäntöä. Soveltamisohje tukee aiemmin käytössä olleita perusteita paremmin voimassa olevan lainsäädännön soveltamista omaishoidon tuen päätöksenteossa. Soveltamisohje antaa tietoa myös omaishoidon tukea hakevalle ja palvelua saavalle asiakkaalle palvelun kaikkia omaishoidon tuesta kiinnostuneita.

Omaishoidon palveluun on laadittu muutosehdotuksia. Muutosesitykset on huomioitu soveltamisohjeessa ja ne koskevat ensisijaisesti palkkion maksamisen aloittamisen ajankohtaa, 4. palkkioluokan poistamista, sekä omaishoidon tuen myöntämistä tilanteissa, joissa määrärahaa ei ole käytettävissä. Lisäksi soveltamisoppaassa on tarkennettu omaishoidon tukeen kuuluvia lakisääteisiä vapaita.

Omaishoidon tuen ollessa myönteinen, palkkion maksaminen esitetään aloitettavaksi hakemuksen vireilletulopäivämäärästä. Nykyisin palkkion maksaminen aloitetaan palvelutarpeen arvioinnin päättymistä seuraavasta arkipäivästä. Palkkion maksamisen aloittamisen ajankohdan muutos kohtelee hakijoita yhdenvertaisesti eikä ole riippuvainen viranhaltijan tekemän arvioinnin päättymisen ajankohdasta.

Omaishoidon tuen kustannuksia seurataan kuukausittain, tästäkin huolimatta varattu määräraha ylittyy vuosittain. Omaishoidon tukea hakeville esitetään tehtäväksi kielteinen päätös tilanteissa, joissa hyvinvointialueen omaishoidon tuen talousarvioon varatut määrärahat eivät riitä kattamaan uusien asiakkaiden omaishoidon tuen kustannuksia. Sosiaalihuollon viranhaltija huolehtii, että sosiaalihuollon palveluja tarvitseva asiakas saa tarvetta vastaavasti muita sosiaalipalveluja, jos omaishoidon tukea ei voida myöntää määrärahan riittämättömyydestä johtuvasta syystä.

Hyvinvointialueen tulee mahdollistaa omaishoitajan lakisääteisten vapaiden järjestäminen turvaamalla hoidettavan hoito. Lakisääteisten vapaiden käytössä painopistettä halutaan laajentaa palveluihin, jotka tosiasiallisesti mahdollistavat hoitajalle lain (937/2005) mukaiset omaishoidon vapaat. Perhehoidon ja sijaishoidon käyttöä omaishoidon vapaana pyritään laajentamaan ja ympärivuorokautisen palveluasumisen käyttöä lisäämään. Palvelusetelillä ostettavaa tukipalvelua lakisääteisen

vapaan käyttönä tarkennetaan koskemaan ainoastaan sosiaalihuoltolain 19 § mukaisia tukipalveluja.

Omaishoidon tuen palkkioluokka 4 esitetään poistettavaksi saamamme kansallisen (THL) ohjauksen mukaisesti. Palkkioluokka 4 on ollut 31.3.2026 tilanteen mukaan käytössä ainoastaan neljällä omaishoidon asiakkaalla. Omaishoitoperheet, joissa on maksettu hoitopalkkioluokan 4 mukaista korvausta, tarkistetaan ja mikäli tilanne on entisenlainen, heille tuen maksaminen jatkuu kyseistä palkkioluokkaa käyttäen.

Yllä mainittujen muutosesitysten lisäksi liitteenä olevaan soveltamisohjeeseen on tehty täsmennyksiä ja tarkennuksia selkiyttämään omaishoidon tuen palvelun hakemista ja palvelun käyttöä vallitseva lainsäädäntö huomioiden.